

Μ.Γ. Μερρακλής

Σ' ένα βιβλίο μου του 1987 για την ελληνική ποίηση της περιόδου 1945-1980 επισήμαινα μια στροφή του Λειβαδίτη σε μιαν εσωτερίκευση και εμπίωση των προσωπικών εμπειριών του από την Ιστορία.

Αυτό γινόταν σιγά σιγά, μετά τα πρώτα βιβλία μιας αγωνιστικής ποίησης, που είχε ξεκινήσει με τη σύνθεσή του «Μάχη στην άκρη της νύχτας» (1952).

Μια αρχή της στροφής προς τα έσω τοποθετούσε γύρω στο 1957, έτος έκδοσης της «Συμφωνίας αρ. 1», ο Γιώργος Μαρκόπουλος στο βιβλίο του για την ποίηση του Λειβαδίτη, το 2009. Την πρώτη φάση της διαδρομής του ποιητή όριζε με τον πρώτο συγκεντρωτικό τόμο των έργων του έως και την «25η ραψωδία της Οδύσειας» το 1963. Οι δύο επόμενοι εκφράζουν συνολικά τη δεύτερη φάση της ποίησης του Λειβαδίτη.

«Συνειδητοποιούσε ο Λειβαδίτης», έγραφα στο βιβλίο μου, «το άδικο ξόδεμα του ανθρώπου, τη θυσία που προσφέρθηκε ανανταπόδοτη».

Πάντως η εσωτερική μεταβολή γινόταν, όπως είπα, χωρίς βιασύνη, ταπεινά και διοχετευόταν ανάλογα στα ποιήματά του, που γίνονταν κιάλας άκρωσ σιβυλλικά, επαυξάνοντας μιαν υποβλητική μαγεία, η οποία ωστόσο υπήρχε στο αίμα του ποιητή, ακόμη κι όταν έγραφε τη στρατευμένη του ποίηση· θυμίζω τον υποβλητικό τίτλο του δεύτερου βιβλίου του, που τον οδήγησε και στο δικαστήριο «Φυσάει στα σταυροδρόμια του κόσμου» (1953).

Δεν έκανε, όσο ξέρω, ως το τέλος της ζωής του δημόσιες δηλώσεις, δεν άσκησε κριτική στο Κίνημα και σε ενδεχόμενα λάθη γραμμής που οδήγησαν στην ήττα (όπως έκαναν άλλοι). Ό,τι είχε να πει, το έλεγε στην ποίησή του, όπως και υποκειμενοποίησε την Ιστορία.

Με μιαν τέτοια διάθεση ζώντας, άρχισε να επικοινωνεί μ' έναν άλλο κόσμο, πλασμένον από τον ίδιο, με βάση τις αναμοχλευμένες εμπειρίες του.

Τον κόσμο αυτό, σκέφτηκα τελευταία, θα ταίριαζε να τον πω: «εξάισιο». Πήρα το επίθετο αυτό από την Παλαιά Διαθήκη, από το βιβλίο του Ιώβ, εννέα μάλιστα φορές ειπωμένο, ενώ σε κανένα άλλο βιβλίο της Παλαιάς Διαθήκης δεν μνημονεύεται, ούτε στην Καινή Διαθήκη αναφέρεται· έστω και μια φορά.

Το επίθετο «εξάισιος» («εξάισια», «εξάισιο») είναι μια λέξη παράξενη.

---

* Εισήγηση στο 35ο Συμπόσιο Ποίησης, 2-3 Ιουλίου 2016, Πανεπιστήμιο Πατρών.